

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH.

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno din 12.—, v inozemstvu mesečno din 20.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, pošt. predal 22, telef. 2326. Čekovni račun št. 14.335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisti se ne vračajo. — Netrankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja, vsaka beseda din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda din 0,50

Štev. 7 • Maribor, torek, 21. januarja 1941 • Leto XVI

Odmevi k razpustu Strokovne komisije

Ob razpustu strokovnih zvez, ki so bile priključene Strokovni komisiji in potem nje Združeni delavski strokovni zvezi Jugoslavije, je pohitela sedanja uprava Del. zbornice z odpovedjo lokalov strokovnim zvezam in njihovim podnajemnicam »Vzajemnosti«, Cankarjevi družbi, privatnim nameščencem in drugimi.

Tednik Jugorasa »Slov. Delavec« je pogumno udaril po razpuščenih zvezah in oznanil delavcem veselo vest, da se jim ni treba več bati terorja, ki so ga uganjali socialisti pod vodstvom s. Ivana Mlinarja, ki je bil dolgoletni predsednik Strokovne komisije.

»Slovenec« je povedal delavcem, da se lahko zdaj brez strahu zapišejo v Jugoras in sorodna društva.

Krščansko-socialna »Del. Pravica« je ves dogodek modro zamočala. (S takim molkom se najlepše zakriva tiho veselje, ki ne izvira ravno iz čiste načelnosti.)

Po svoje se je odrezala »Nova Pravda« — na naslovni strani za narodne delavce predelana »Domovina«. — To dvostransko »Novo Pravdo« oskrbuje Narodna strokovna zveza, ki jo vodi poslevodeči podpredsednik dr. Joža Bohinjec. Ta zveza je nedavno prejela od uprave Del. zbornice 15.000 din podpore.

In ta »Nova Pravda« je ob razpustu Strokovne komisije ponavljala »Slovenčeva« razmišljanja, nato pa povabila vse socialistične delavce, naj začno plačevati članarino Narodni zvezi (NSZ). Neobhodno je, da dosednji pripadniki marksističnih organizacij podpro strokovni pokret, ki se lahko legalno zastopa delavske koristi. Slovensko delavstvo... bo pač moralo upoštevati in sprijazniti se z novim stanjem, ki je nastal, in se priključiti organizacijam, kakor je pač NSZ.

In ko ti delavci v enem tednu še niso stopili v NSZ, se je »Nova Pravda« z dne 16. jan. kar razjezila nad njimi:

»Socialisti demokrati (ali socialisti, ali marksisti), ki so imeli v svojih rokah vodstvo razpuščenih Strokovne komisije za Slovenijo, so sklenili, da vzamejo razpust strokovnih organizacij s protestom na znanje in da pripravijo svojim prijateljem, da se odslej udeležujejo le v delavskih sportnih, kulturnih, gospodarskih in dobroteljskih društvih. Svoj sklep so utemeljevali s tem, da bo naposledje tekom dveh let zmagala demokracija, potem bo pa tako vse drugače...»

Komentarja k temu sklepu ni nobenega treba. Nastaja samo vprašanje, v koliko je bil ozek forum strokovničarjev, ki so pa v prvi vrsti le političarji, opravičen tako sklepati.

Nato jim pa bere take-le levite:

»Posebno takoj po letu 1920 je bil teror rdečih po tovarnah tako silen, da je delavec celo riskiral službo in varnost, če se je zoperstavil socialističnim parolam. Iz tiste dobe so si socialisti ohranili v svojih strokovnih organizacijah članstvo, ki je bilo tamkaj res samo iz čista solidarnosti in neke tradicije. Poleg tega je bilo članstvo povezano z organizacijo tudi z visokimi prispevki, ki so obetali raznovrstne podpore, ki so pa bile izgubljene, kakor hitro je prenehalo članstvo!«

Iz tega pa sklepa »Nova Pravda«:

»Mislim, da bo zato vsaj del bivših članov Strokovne komisije pričel razmišljati, ali je res za delavstvo koristno podrejanje se sklepu marksističnega vodstva. Verjamemo, da je trenutno najbolj ugodno stopiti v ozadje in prepustiti času in usodi, da reši to, kar ljudje nečjejo rešiti. Res je pa tudi, da je veliko bolj junaško in zato malo manj udobno, vendarle vztrajati in strokovni borbi tam, kjer jo je zaenkrat še mogoče voditi. Mislimo, da delavstvo, ki je miselno že zdavnaj sklenilo svoje račune s socialno demokracijo in podobnimi nesodobnimi političnimi stremljenji, lahko izbere novo pot, ki jo vodi v strokovni pokret, ki mu je po miselnosti najbližje.«

Mi pa k temu zanišemo samo to misel in prepričanje, da si bodo o bratcih pri NSZ ustvarili svojo končno sodbo tudi ljudje pri JNS.

Zedinjene države in nevtralnost

Vsa ameriška zbornica za neomejeno pomoč Angliji, pomisleki so samo glede osebnih pooblastil Rooseveltu

Potek razprave v zunanjepolitičnem odboru reprezentančne zbornice v Washingtonu kaže, da med izvoljenimi predstavniki ni nikogar več, ki bi bil proti Rooseveltovemu predlogu o neomejeni pomoči Angliji in vsem napadenim državam. Edino eno vzbujajo pomisleke pri posameznih poslancih in senatorjih, da bi Roosevelt imel pravico, da sam, brez vprašanja kogakoli, izvaja zakon in odreja pomoč po svoji uvidevnosti. — Ti pomisleki so v državi, kjer niso nikdar poznali neomejenih pooblastil za predsednika države, razumljivi.

Splošno mnenje pa je, da je zmagalo prepričanje, da so Zedinjene države neposredno ogrožene in da je Anglija odkar so prišla v Italijo nemška letala.

Zunanji minister Cordell Hull je dejal, da »Zedinjene države ne bodo dopustile, da bi jih nevtralnost omrtvičila in ovirala pri samoohranbi.« To stališče, tako se naglašajo, pomeni konec nevtralnosti, ker ni več v skladu z dosedanjim pojmovanjem mednarodnega prava.

Zedinjene države bodo ne samo dobavljale orožje in ladje na posodo, ampak tudi dovoljevale popravilo angleških vojnih ladij v svojih ladjedelnicah in prevoz pošiljk v Anglijo s svojimi ladjami.

Vse te ukrepe pa pripravljajo v Zedinjenih državah s pridobivanjem javnega mnenja potom časopisja in to javno mnenje potem tudi preskušajo potom posebnih zavodov, ki stavljajo taka vprašanja čimvečjemu številu ljudi. — Za prevoz blaga v Anglijo z ameriški ladjami se je doslej izjavilo že 58 odstotkov glasovalcev. (Reuter.)

Tudi opozicija ima besedo

Pred odborom reprezentančne zbornice bodo zaslišani tudi vsi politiki, ki jih je predlagala opozicija proti Rooseveltovim predlogom. Ta opozicija si prizadeva dobiti zagotovilo, da Zedinjene države ne pojdejo v vojno in da morajo zaradi tega biti previdne pri dajanju pomoči, da bo to v skladu z nevtralnostjo.

Tudi bivši ameriški poslanik v Londonu za čim večjo pomoč Angliji

Ameriška opozicija je predlagala zaslišanje bivšega ameriškega poslanika Kennedyja v Angliji. Na splošno presečenju pa se je poslanik izjavil, da je njegova lastna želja, da demokratične sile čim prej dosežejo odločilno zmago nad nasprotnikom in odrešijo svet. — Zato je treba dati Angliji vsakršno pomoč, ki jo zmora ameriška industrija proti plačilu ali pa brezplačno. Kennedy je izjavil, da to kar je videl v Angliji na lastne oči, ne dopušča domneve, da bi mogla Anglija v sedanji orjaški borbi propasti.

Države osi in Zedinjene države

V Berlinu, Rimu in Tokiju so listi zelo ogorčeni zaradi izjav, ki jih dajejo vladni činitelji v zunanjepolitičnem odboru reprezentančne zbornice v zvezi z Rooseveltovim predlogom o neomejeni pomoči Angliji.

Boji v Libiji in ostali Afriki

ter letalski napadi na Italijo.

Angleško vojno poročilo javlja: Dne 16. t. m. ni bilo na fronti v Libiji in pred obokoljenim Tobrukom nobenih sprememb. V noči na 16. januar so angleška letala napadla letališče Catania na Siciliji. Z bombami povzročeno požar je bilo videti 50 milj daleč. Zlasti je bilo prizadeto letališče, na katerem so zgrajene zgradbe, lope in več letal. Na italijanske postojanke v Libiji so metala letala bombe, ne da bi naletela na italijanska letala.

Dne 17. t. m. so angleška letala bombardirala Tobruk in Derno v Libiji ter sestrelila eno italijansko letalo. — V vzhodni Afriki so letala napadla Capronijeve delavnice v Mai Adagaru, motorizirane kolone v Asabu in Berberu ter topniške postojanke pri Zelli. — Na otoku Rhodos pa letališče Marizzi.

Dne 17. t. m. je bilo nad Malto sestreljenih 5 nemških letal ter dve angleški. Dne 18. t. m. v Libiji ni bilo posebnih dogodkov.

Angleške čete so v dobrem mesecu zavzele v Libiji 22.500 kvadratnih milj ozemlja, in stoje danes 80 km zapadno od obleganega Tobruka. Italijani so izpraznili vsa letališča vzhodno od Derna proti Tobruku. Na letališču el Aden v Libiji so našli Angleži 87 uničenih italijanskih letal. V Italiji, Albaniji in Afriki ter nad Sredozemskim morjem so bila sestreljena do 16. t. m. 303 italijanska letala in 61 angleških. Do 16. t. m. je bilo to sestreljenih tudi že 50 nemških letal.

Italijansko vojno poročilo: Dne 16. t. m. je bilo v Libiji in vzhodni Afriki delovanje topništva in izvidnic, zlasti tudi pri Galabatu v Sudanu.

Maršal Graziani, ki je poveljnik v Libiji, ni odstopil.

Dne 17. t. m. streljanje topništva pred Tobrukom. Eno angleško letalo je bilo sestreljeno. Na fronti pri oazi Djarabub so letala uspešno napadala angleške motorizirane oddelke. Na sudanski in kenijski fronti so bili odbiti sovražni napadi z velikimi izgubami za napadalce. Letala so bombardirala Port Said, vhodno lukko Sueškega prekopa. Napad sovražnih letal na razne kraje v Afriki in Dodekanazu je bil brez škode.

Dne 18. t. m. so italijanski motorizirani oddelki nastopali v južni libijski puščavi. — V noči na 18. t. m. so nemška letala napadla vojaške cilje pri Suprskem prekopu. Popoldne istega dne pa dve letališči na Malti. 1 angleško in 2 lastni letali sta bili sestreljeni.

Vojna v Albaniji

Grško vojno poročilo javlja: Dne 16. t. m. se je vodila borba 20 km severno od Klisure. Na ostali fronti so bili topniški boji. Vsi poskusi Italijanov, da s protinapadi zavzamejo zgubljene postojanke, so bili zavrtni.

Dne 17. t. m. so grške čete zavzele neke utrjene postojanke, ujele nad tisoč Italijanov 77. polka 7. divizije, ki nosi ime »Volkovi iz Toscan«. Med ujetniki je polkovnik Menendetti in več častnikov. Zavzete postojanke leže severozapadno od Klisure in Tepelenija. Ob izviru reke Devoli topniški boji.

V noči na 18. in 18. t. m. podnevi so Grki dosegli nove krajevne uspehe. —

Severno od Himare so zavzeli in se utrdili na nekih gorskih postojankah. — Severno od Klisure se nadaljujejo boji kljub odjugi. V odseku pri Moskopolju so Grki zavzeli planino Ostravico, ki je vsa v snegu. Ujetih je bilo zopet nekaj italijanskih vojakov in častnikov. V dolini reke Škumbe so Italijani zopet zavzeli neke izgubljene postojanke.

At. Ag. javlja, da novi poveljnik italijanske vojske Cavallero reorganizira armado v Albaniji. V Valoni je 30.000 ranjencev in bolnikov, za katere pa mislijo Grki, da jih Italijani ne bodo mogli pravočasno spraviti na varno, ker so

Priprave upornikov v Abesiniji

že od začetka vojne so bili v Abesiniji angleški častniki zaposleni z organiziranjem upora in vežbanjem čet.

Iz Hartuma v Sudanu javlja poveljstvo angleške vojske podrobnosti o pripravah za upor Abesincev. Takoj ob začetku vojne so odšli v Abesinijo angleški častniki in podčastniki, v spremstvu pristašev Haile Selasija in se utaborili v bližini Tanskega jezera. Tja so prepeljali velike množine orožja in vojnega materiala. Od tedaj so se na tem področju stalno vežbali oddelki Abesincev v rabi orožja in četniški vojni. Ko so Italijani zvedeli, da se je sovražnik utaboril takorekoč v sredi med njimi, je bilo že kasno. Med tem so Abesinci že začeli z napadi na italijanska taborišča in letališča, kot tudi na vojaške oddelke na pohodu. Italijani so si prizadevali, da bi z letali odkrili vežbališča Abesincev, toda niso uspeli. Hartum je sedaj sedež za vojne operacije v Abesiniji.

Angleži zavzeli Kasalo

Dne 18. t. m. so Angleži zavzeli mesto Kasalo v Sudanu, ki so jo zasedli Italijani v začetku vojne pri svojem prodiranju iz Eritreje v Sudan. Skozi Kasalo teče železnica vzdolž sudanske, abesinske in eritrejske meje do Port Sudana ob Rdečem morju.

Grki samo še 30 km oddaljeni od Valone.

Italijansko vojno poročilo: Dne 16. t. m. so bile na grški fronti akcije krajevnega značaja, s težkimi izgubami za Grke. Dne 29. decembra potopljena grška podmornica se imenuje »Proteus«. Dne 17. t. m. so bili na področju 11. armade odbiti vsi sovražni napadi.

Med Sovjetsko Rusijo in Romunijo se po poročilu AP iz Carigrada pojavljajo vedno večji znaki napetosti in poslabšanje odnosov. Verjetno bo Nemčija zasedla Romunijo in bo Romunija postala njen protektorat. Počakajmo, kaj bo rekel Tass na te vesti.

16 milijonov dinarjev znaša čisti dobiček Državne hipotekarne banke za l. 1939. t. a. v.

Napadi na Anglijo in Nemčijo

Nemško vojno poročilo: Dne 16. t. m. so nemška letala blizu Škotske poškodovala z bombami tri ladje s 13.000 tonami. Učinkovit je bil bombni napad na mesto Bristol in več krajev v južni Angliji. V dveh dneh so zgubili Angleži 5, Nemci pa 3 letala.

Dne 17. t. m. je neka podmornica javila, da je potopila 29.000 ton angleškega ladjevja. Letala so napadla londonsko postajo in luko Swansea v Bristolkem zalivu. Več luk je bilo znova miniranih. Manjše skupine letal so napadale vojaške objekte v Londonu.

Dne 18. t. m. je neka nemška podmornica potopila dve ladji s 8600 tonami. Neko letalo je obstreljevalo zelo uspešno dve letališči v južnovzhodni Angliji. Na Temzi je bila zadeta z bombo ena trgovaška ladja. Ponoči so nem-

ški topovi obstreljevali nek angleški konvoj v Kanalu in pristanišče Dower.

Angleško vojno poročilo: V noči na 17. t. m. so angleška letala že 41. napadla Wilhelmshafen, bombardirala so kolodvor in bencinske rezervoarje. Nadaljnji napadi so bili na doke v luki Emden, Boulogne in Calais v Franciji ter Ostende v Belgiji.

Pet angleških letal je bilo sestreljenih.

Dne 17. t. m. so letala napadla in pogodila z bombami štiri nemške ladje ob holandski obali. Na Nemčijo ni bilo napadov. Vsa letala so se vrnila. Angleška poročila nadalje podrobno opisujejo potek nemških napadov na Anglijo in škodo, ki so jo povzročila.

V noči na 19. t. m. ni bilo nemških letal nad Anglijo.

Vojna na Sredozemskem morju

Napadi nemških in italijanskih letal.

Odkar so prišla v Italijo nemška letala v večjem številu, so letalski boji na Sredozemskem morju oživeli.

Nemško vojno poročilo javlja, da so dne 16. t. m. nemška in italijanska letala napadla pristanišče La Valetta na Malti in ponovno z več bombami poškodovala nosilko letal »Illustrious«, ki se je zatekala v to pristanišče zaradi popravila.

Italijansko vojno poročilo javlja, da je neka italijanska podmornica v noči na 12. januar po sijajnem manevriranju

s torpedi potopila neko lahko angleško križarko.

Grško vojno poročilo javlja, da sta bili pred kratkim potopljena v Jadranskem morju dve italijanski prevoznici, ena 12.000 tonska in ena 20.000 tonska. To potrjujejo tudi vjeti italijanski vojaki v Albaniji, ki so dopotovali z istim ladijskim konvojem, kateremu sta pripadali tudi imenovani dve ladji. Podmornica »Proteus« pa je potopila natovorjeno 11.000 tonsko italijansko ladjo.

Churchill o nadaljnjem razvoju vojne

Anglijo čakajo še težki dnevi.

Angleški ministrski predsednik je dne 16. t. m. govoril v Bristolu v navzočnosti Rooseveltovega odposlanca Hopkinsa. V svojem govoru je naglasil, da čakajo Anglijo še težki dnevi. Nevarnost vpada še ni minula in Hitler bo moral izariti na Anglijo še letos, če se hoče izogniti porazu. Anglija bo morala še več mesecev trpeti pod bombnimi napadi na svoja mesta. Angležem ni treba delati utvar, oni lahko preneso resnico. V Angliji je dovolj velika in udarna vojska pripravljena. Zato An-

glija ne rabi pomoči v vojaštvu, pač pa v orožju vseh vrst, v letalih in ladjah. — Anglija je že pokazala svojo moč in znanje. V Libiji je bilo doslej uničenih osem do devet italijanskih divizij in 80.000 sovražnih vojakov je bilo ujetih. Toda Anglija je šele samo deloma oborožena. Koncem tega in v začetku prihodnjega leta bo na kopnem in v zraku enako oborožena kot sovražniki. Glede vojnih ciljev pa je treba vedeti, da ima Anglija predvsem namen izkoreniniti neko ideologijo v Evropi.

Novo ministrstvo za oskrbo in prehrano

Ministrski svet je izdal uredbo o ustanovitvi ministrstva za oskrbo in prehrano prebivalstva, pod katerega območje pride tudi Prizad. Za ministra prehrane in oskrbe je imenovan bivši generalni direktor Narodne banke dr. Mića Protić, ki ga je baje Stojadinovičev režim zato upokojil, ker ni hotel vstopiti v JRZ.

Bolgarska opozicija za neodvisnost Bolgarije

Skupen manifest predstavnikov razpuščenih strank.

Zemljoradniki, demokrati, radikali, liberalci in socialisti so objavili proglas bolgarskemu narodu, v katerem opozarjajo, da je bila v 17 mesecih polovica svobodnih in neodvisnih držav v Evropi podjarmljena z orožjem, s pakti in moralnim pritiskom. Bolgarski narod želi mir, brez vojaških vez in vmešavanja v

Doma in po svetu

Državna blagajna zaznamuje velik prihranek. Finančni minister dr. Šutej je izjavil, da se država ne zadolžuje pri Narodni banki in to niti za redne, niti za izredne potrebe. Tega ji enostavno ni treba, kajti v času od 1. aprila do 30. novembra 1940 so bili predvideni izdatki na din 9813 milijonov dinarjev, izdalo se je din 821 milijonov dinarjev manj. Dohodki so bili v istem času predvideni na 9813 milijonov dinarjev, znašali pa so 367 milijonov dinarjev več, torej je država v tem času prihranila 1189 milijonov dinarjev. Kljub tem prihrankom in višim dohodkom, pa je bila država vendarle primorana ponovno zvišati razne konzumne davščine in takse počeni od 1. januarja t. l.

Kako je s sladkorjem? Finančni minister dr. Šutej je dne 14. t. m. govoril v radiju o finančnih vprašanjih in se pri tem dotaknil tudi vprašanja pomanjkanja življenjskih potrebščin. Rekel je, da je pomanjkanju krivo kupičenje zalog, kar je mogoče ugotoviti s primerjavo nakupa v prejšnjih letih. Normalna poraba sladkorja znaša mesečno 725 vagonov. Kljub temu, da se sedaj mesečno daje v promet po 800 vagonov sladkorja, sladkorja ni dobiti. — Gospod minister je prepričan, da si ljudje delajo zaloge. Treba pa je opozoriti tudi na to, da se zbirajo rezervne zaloge živil (in tudi sladkorja) gotove javne ustanove, občine, vojska itd., po predpisih raznih uredb. Ako gredo te zaloge na račun takozvane normalne potrošnje v prejšnjih letih, potem se pomanjkanju sladkorja ni čuditi. Nekaj drugega bi bilo, ako se zbirajo rezerve na drug način in ne iz zalog, ki so namenjene za normalno potrošnjo.

Poraba soli je preračunana z 9 kg na glavo prebivalca in leto. Poprej nekoč se je porabilo letno v vsej državi 152 milijonov kg soli. — Sedaj znaša poraba nad 200 milijonov kilogramov, je ugotovil finančni minister. Torej se ustvarjajo tudi privatna skladišča soli, ki je ponekod prav občutno manjka, da ljudje ne morejo nasoliti niti mesa zaklanih prašičev.

Tudi na Hrvaškem so odgojene volitve obratnih zaupnikov in »Hrvatski dnevnik«, ki je o tem poučen, pravi, da jih bo banska uprava razpisala šele v maju t. l.

Holandška vlada v Angliji je po poročilu UP odredila vpoklic vseh Holandcev letnika 1921, ki žive na področju angleškega imperija.

Nemški poslanik v Sofiji je imel te dni daljše razgovore s predsednikom bolgarske vlade Filovom in zunanjim ministrom Popovom.

Večja skupina italijanskih strokovnjakov je te dni potovala v Albanijo preko Splita. — V Splitu so si ogledali mesto in okolice. Nato so odšli v Dubrovnik z avtomobilom in od tam v Albanijo. Svoje potovanje v Albanijo so združili tudi s poučno ekskurzijo po naši Dalmaciji.

Ker so prodajali sveže kruh lani dne 29. novembra je bilo obsojenih v Sibeniku 17 pekov na kazni od 300 do 400 din. Peki so se izgo-

varjali, da niso mogli takoj prilagoditi dela v delavnicah predpisom uredbe. Ta izgovor pa jim ni pomagal.

7 lastnikov mlinov in 18 pekov je bilo obtoženih v Subotici zaradi povišanja cene moki in kruha. Sodišče pa je vse oprostilo, ker so dokazali, da so zaprosili oblasti za povišanje cen, toda niso dobili odgovora. Cene žitu so namreč porasle in zato so morali sami povišati cene moki in kruha.

Par vagonov je iztirilo dne 14. t. m. pri Sevnici. Zato je bil promet par ur ustavljen. Vedno bolj se povdarja zahteva po zgraditvi drugega tira na praški Zidani most—Zagreb. Iz lahko razumljivih ozirov pa tega tira gotovo ne bodo gradili dokler traja vojna.

V okolici Bihača v Bošni so veliki snežni zameti, ki so ponekod 4 metre visoki.

Zagrebski ponočnjaki so plačali od oktobra do konca decembra že en milijon davka na obisk lokalov po 10. uri. Občini pa se zdi to še premalo in je plačanje davka odredila že na 9. uro.

Poljeletna jetnika so prijeli v noči na 17. t. m. na ljubljanskem glavnem kolodvoru. Pri izhodu je vratar ugotovil, da nima voznega listka. Ko sta ga s stražnikom prišla in se z njim ruvala, je fantu padel na tla revolver, ki se je sprožil in oddal tri strelce. Prijeti je 24 letni kruigoveški vajenec Anton Rodič, ki je 12. avgusta pobegnil iz bolnišnice v Kandiji.

Nadebudna mladina. Iz Zagreba je pobegnil mlad gimnazijec, ki je vzel očetu okrog din 20.000 in hotel kot »slepi potnik« v Ameriko. Oblasti so ga iztaknile skritega na nekem parniku, ki je iz Sušaka priplul v Šibenik. Oče je za prijetje sina plačal din 2000 nagrade, zato pa je dobil vrtnih skrobo 15.000 dinarjev, katere je sin imel pri sebi.

Bolgarsko časopisje vedno bolj naglašja, da zahteva bolgarski narod novo vlado, ki bo zakoreninjena med ljudstvom.

Med fašistično stranko in kraljevskim domom v Italiji ni nesoglasij, poročajo iz Rima. Kot dokaz za to služijo dejstva, da je Mussolini povišal prestolonaslednika Umberta v poveljnika armadnega zbora.

Za 472.000 ljudi se je povečalo prebivalstvo Italije od zadnjega štetja in je sedaj v Italiji 45.001.327 prebivalcev. Iz zgornje Italije se je izselilo v Nemčijo 66.803 prebivalcev.

267 milijonarjev je v Budimpešti. Ako računamo en pengő za deset dinarjev, potem vidimo, da žive v Budimpešti zelo težke ribe.

150.000 beguncev iz Španije je še vedno v Franciji in se nočejo vrniti. Najraje bi odpotovali v Mehiko, pa je pomorski promet ustavljen.

30.000 ljudi se mora na ukaz Petainove vlade preseliti iz Vichyja, ki šteje skupno 105.000 prebivalcev. 30.000 ljudi je v sedanjem glavnem mestu Francije, ki jim Petainova vlada ne zaupa.

Dan ustanovitve Reicha, t. j. 18. januarja in na praznik, dne 30. januarja letos v Nemčiji ne bodo razobesili zastav, kakor je bilo to sedaj v veljavi. (DNB.)

Francosko trgovsko ladjo »Mendoza«, ki je plula natovorjena z žvili iz Montevidea v Uruguayu v Francijo, je zaplenila angleška vojna ladja »Asturias«. Govorilo se je, da bo zaradi tega prišlo do spora med Anglijo in Uruguayem, te vesti pa se sedaj zanikajo.

Izmed 7 milijonov londonskih prebivalcev, jih en milijon vsako noč prespi v zakloniščih.

Več kot vojna zahtevajo žrtev prometne nesreče. V decembru je bilo v Angliji 1313 smrtnih slučajev vsled prometnih nesreč.

»Delavska Politika« ne dobiva nobenih subvencij, zato poravnaj naročnino takoj!

A. M. de Jong:

Čuden cekovnik

»OTROŠKA LETA MEREYNTJEJA GEYSENA«

»Ako Bog da, boš videl.«

»Res?«

»No, zlomka vendar, kaj ti nisem rekel, da!«

Mereyntje je poskakoval kot kakšna nemirna kociča in od veselja ploskal z rokama. Predstavljal si je, kako srečen bo, ko bo posedoval tako čarobno stvar, ki se imenuje vapirk, to nepoznano, skrivnostno, živo čudo; kako se bo postavil pred vsemi ostalimi!

»Ali imajo tam v Antwerpnu same take čudežne reči?« je vprašal radovedno.

»O, dečko, Antwerpen je mesto čudežev! Tam so prodajalne, večje kot naša cerkev in prenočišče skupaj; človeku se meša, ako vse to gleda. In hiše, v katerih stanujejo ljudje, so po dva, tri, pet nadstropij visoke... Na vodi plavajo ladje, ki mole nad obalo višje, kot najvišje hiše v vasi...«

»Haaa, haha!« je vriskal Mereyntje. »Ali misliš, da ti to verjamem? Saj vendar nisem več otročaj! Ti si klepetulja. Flirefleter. Samega sebe potegni za nos, mene ne boš.«

Flirefleter je raje odnehal, kot pa, da bi bil še naprej prepričeval svojega malega prijatelja; preveč se je moral smejati. Mereyntje, ki je smatral to za dokaz, da ga je vjel na laži, se je zadovoljen smejal z njim vred.

Češnjici sem podaril pisano stekleno kroglo; za

[28

njeno stanovanje,« je pripovedoval. »To ti je bila vesela, til! In lepo se je podala, položena vrh modrega svetilkinega postavka, sijajno, ti rečem.«

»Ali ni krasno tisto njeno lutkino stanovanje v kolnici, Mereyntje?«

»Da, res čudovito lepo! Obljubil sem ji, da ji bom vse, kar bom našel, shranil za njo.«

»Ti si znaš utirati pot v dekliška srca,« ga je hvalil Flirefleter. »Ako boš tako nadaljeval, te čaka še velika sreča v življenju, Mereyntje.«

Mereyntje je ugibal, ali naj bi to zanj nepojmljivo žlubodranje odgovoril z vprašanjem, ali pa s kakšno krepko besedo; toda še predno se je mogel odločiti, je Flirefleter nenadoma obstal in z roko zadržal tudi Mereyntjeja.

»Pst! Tihol je šepetal,« vidiš tam... taščico...« Pokazal je proti grmu in deček je zagledal ljubkega ptička, ki si je s kljunčkom obiral perje na svojem svetlem, živordečem oprsu, se stresal, ščeplil in prhlutal s sivorjavimi perotmi, nakar je stegnil svojo glavicico naprej in začel zgoleti nežen pomladni napev; vesel, visok napev, nežen in ljubeč. Nenadoma pa je utihnil in prestrašen odletel. Toda komaj par korakov dalje se je znova vsedel v nekem drugem grmu, in je s svojimi temnimi, svetlimi, bisernimi očmi radovedno pomezikoval dvojici, ki je stala na poti.

»Ah!« se je čudil Mereyntje. »Ali je to taščica?« ... Mi smo v šoli čitali o njej, toda še nikdar je nisem videl.«

Flirefleterjev obraz je gledal očitajoče. Zmajal je z glavo in rekel nezadovoljen:

»Misliš sem, da znaš bolje uporabljati svoje oči, Mereyntje! Izgleda mi, da si res že prav tak tutec,

kot so ostali kmetje tod naokoli: sede sredi najkrasnejše prirode in ako slučajno čujejo pripovedovati o njej, mislijo, da je to čudež z nekega drugega sveta... Stavim, da še ne ločiš čizeka od liščka?«

»Ne,« je priznal Mereyntje pobit, »še nikoli ju nisem videl.«

Z začudenjem in veseljem je opazoval taščico, ki se je neprestano spreletavala pred njima in se tu pa tam zopet vsedla na kakšno vejico ter ju opazovala. Jej, jej! Kako je le mogoče, da tako krasni, pisani ptički letajo tod naokoli!...

»Čakaj, naučil te bom spoznavati ptičke«, mu je obljubil Flirefleter. Nenadoma pa se je prekinil:

»Ho!... kaj pa se tam dogaja?«

Obstal je, ustavil pa se je tudi Mereyntje, trd od strahu. Iz bližnje delavske hišice se je čulo žensko vpitje in rjojenje otrok, vmes pa surov moški glas, ki je preklinjal, nerazumljivo rohnel in kričal. Čuti je bilo ženketanje, kot da bi kdo metal kroznike ali siklede po tleh in strahotno kričanje je postalo še obupnejše. Mereyntje je prebledel. Prijel je Flirefleterja za roko in rekel s tresočim glasom:

»Pojdi, Flirefleter, greva dalje?... To je Ton Ulterman, ki mu vsi pravijo 'Zganje'. Gotovo je zopet pijan, takrat potem vedno pretepa svojo ženo in otroke. Raje greva!«

Toda Flirefleter se je nevoljno otresel Mereyntjejeve roke in s temnim obrazom opazoval revno, zapuščeno hišo. V tem trenutku so se odprla vrata in neko dekletce, Mereyntjejevih let, je opotekajoč se padlo skozi vrata po tleh, kot da bi ga bil nekdo brcnil v zadnjo plat ter obležalo na peščeni poti, z obrazom proti zemlji, razprostrtih rok in z zavihanim krilcem.

Iz naših krajev

CELJE

Delitev moke. Že zadnji smo poročali, da Prehranjevalni urad v Celju, ne vemo po kakšnem ključu, razdeljuje enotno moko. Mali trgovec jo sprejema tedensko eno do največ dve vreči, kar absolutno ni v skladu z njegovo prejšnjo potrošnjo. Večji trgovci jo prejema po 10 in še več vreč. Ako pa hočeš, da dobiš eno vrečo moke, se moraš pa tudi zelo potruditi, da prideš do nje. Najprvo moraš iti na Prehranjevalni urad, kjer ti uradnik izstavi nekakšno nakaznico. S to nakaznico moraš potem iti plačat moko k Banovinski hranilnici, kjer dobiš potrdilo, da si moko res plačal. S tem potrdilom se moraš napotiti ponovno k Prehranjevalnemu uradu in od tam te napotijo k Joštovemu mlinu, ki je pol ure iz Celja. Po to moko moraš iti sam, ali pa si voznička dobiti, da ti jo dostavi na dom, kar je zvezano z novimi stroški.

Ali bi se ne moglo nekje v mestu najti prostor za vskladiščenje te moke? Po našem mnenju ima trdnjava Gaberc dovolj prostora v svojih skladiščih, da bi se zaloga prenesla k njemu. Ta trdnjava je tudi ob pomanjkanju moke najbolj pravilno razdeljevala moko malim trgovcem, dokler jo imela kaj na zalogi. Ako se pa noče vskladiščiti moke v njegovih skladiščih, potem je tudi dovolj drugih primernih prostorov, ki so pripravni za to vskladiščenje. Tukaj se mora napraviti čimprej red, ker je res nerodno tako daleč pošiljati po moko. Tudi o slabi kvačkaj vzrok, da je moka tako slaba? Za drag denar zahtevajo stranke dobro blago in mora trgovec na ta račun marsikatero slišati.

Koledar »Čankarjeve družbe« se še dobi pri trgovcu Božiču Alojzu. Kdor ga še nima, naj ga takoj dvigne, dokler je še kaj izvodov na razpolago.

TRBOVLJE

Popis gospodinjstev v svrhu izdaje živilskih nakaznic je odredila naša občina. Popis se bo vršil od 20. do 24. januarja, dnevno od 7. do 12. ure in od 15. do 18. ure. Posamezni občinski okraj pa so razdeljeni tako-le: Trbovlje, Planinska vas, Sv. Planina, Knezdol, Gabersko, Sv. Katarina, Sv. Marko in Ojstro pridejo k popisu v bivšo Parašuhovo hišo in sicer hranilnici družin s črko A do F 20. januarja, G do K 21. januarja, L do P 22. januarja, R do U 23. januarja, V do Z 24. januarja. — Loke pridejo k popisu v občinski socialni oddelček in sicer hranilnici družin s črko A do J 20. januarja, C do F 21. januarja, G do J 22. januarja, K 23. januarja in L 24. januarja. Nadalje je za Loke določeno še eno popisovalno središče v čakalnici vzhodnega obrata za črke M do O 20. januarja, P 21. januarja, R do S 22. januarja, S do V 23. januarja, Z in Z 24. januarja. — Retje pridejo k popisu v čakalnico zapadnega obrata in sicer hranilnici družin s črko A do F 20. januarja, G do K 21. januarja, L do P 22. januarja, R do U 23. januarja in V do Z 24. januarja. Vsak najemnik stanovanja naj prinese s seboj točne podatke (najbolje listine) za vse člane družine, za podnajemnike in služničad. Vsakdo naj v lastnem interesu čim bolj olajša delo popisovalnemu osebju.

KRANJ

Še vedno plačuje staro mezdo. Dočim se zaradi stalne dražjave življenjskih potrebščin plače na splošno le postopoma dvigajo, se tu ali tam še vedno najde kakšen podjetnik, ki plačuje svojim delavcem še vedno staro mezdo. V Orehku je podjetje, ki izdeluje cementne izdelke. V tem podjetju zaposleni delavci imajo za svoje 10 urno težko delo 300 din pavšalne mesečne plače ter hrano in stanovanje, kakor pred naraščajočo dražnjino. Ali ne ve dotični podjetnik, da se je obleka in obutev tudi za okrog 80 odstotkov podražila. Nek brezposelni, ki je pred kratkim v tem podjetju iskal zaposlitve, je seveda to plačo odklonil. To podjetje zaposluje tudi mladoletne delavce, ne vemo pa, koliko jim plača. Tudi noče delavcev, ki ne bi hoteli biti pri njemu na hrani in stanovanju. To podjetje dobro uspeva. Ali podjetnost je upoštevanja vredna še tedaj, ako se zaposlenemu delavstvu mudi zaslužek, ki je za človeka dostojno življenje neobhodno potreben. Sicer pa je na splošno znano, da ta gospod ni tako skop, kakor se kaže napram svojim delavcem, zlasti ne v krogu njemu vsede družbe.

Vedno kakšna presenečenja v gasilski organizaciji. Osrednji odbor Gasilske zajednice za dravsko banovino je 28. decembra 1940 razpustil gasilsko župo v Kranju, obenem pa imenoval ves prejšnji župni odbor, razen g. P. Japlja, za naslednjega razpuščenega odbora. Osrednji odbor Gasilske zajednice je sklenil razpust na podlagi revizije, pritožb in opazovanj.

S finančnim ministrom se strinja vsa vlada, piše »Hrvatski dnevnik« v zvezi z govorom, ki ga je imel dr. Šutej v radiu dne 11. t. m. V podkrepitev prinaša sliko, ki kaže finančnega ministra v radio oddajni postaji, neposredno pred govorom, in v njegovem spremstvu ministrskega predsednika Cvetkovića, ministra dr. Konstantinovića in dr. Mačka.

Za koliko se je podražilo življenje na Angliškem? Od začetka vojne se je podražilo življenje na Angliškem za 25 odstotkov. — Poraba sladkorja je omejena. Po prednji so uvozili v Anglijo letno 2,5 milijona ton sladkorja, sedaj pa samo 1,5 milijona ton.

MARIBOR

Občni zbor Podpornega fonda delavcev in nameščencev železniške delavnice v Mariboru

V petek, dne 17. t. m. se je vršil v dvorani SK »Železničarja« na Tržaški cesti prvi občni zbor »Podpornega fonda delavcev in nameščencev tukajšnje delavnice drž. žel.« Podporni fond se je ustanovil meseca marca preteklega leta po vzorcu železničarskega društva za podpiranje jetičnih bolnikov v Ljubljani. Delavci in nameščenci tukajšnje železniške delavnice so bili prvotno člani ljubljanskega društva, zaradi velikih potreb pa so se pozneje osamosvojili oziroma ustanovili svoj lastni pooporni fond na širši podlagi, tako da iz sredstev tega fonda podpirajo tovariše, ki so bolni nad dva meseca. Občnemu zboru je predsedoval predsednik Drago Reberšek, ki je po kratkem nagovoru poročal o društvenem delovanju. Blagajniško poročilo je podal blagajnik Ivan Molan, tajniško Ludvik Prebil, za kontrolo pa je poročal računovodja Druškovič. Iz poročil društvenih funkcionarjev je bilo razvidno, da je društvo v kratkem času svojega obstoja vršilo veliko tovariško in socialno akcijo v prid bolnim in podpore potrebnim železniškim delavcem. Skupni dohodki v minulem poslovnem letu so znašali 49.755,25 din, izdatki pa 39.684,50 dinarjev, od katerega zneska odpade na podpore 86 prosilcem din 39.550, dočim so upravni stroški bili komaj 134,50 din. Ti izdatki se nanašajo na nabavo štampiljke, čiščenje prostorov in poštino. Iz tega sledi, da so vsi funkcionarji vršili vse delo brezplačno, kar najbolj dokazuje, da je med železničarji globoko razvit socialni čut za tovariše v nesreči. Iz statističnih podatkov, ki jih navaja poročilo je dalje razvidno, da je med železničarji najhujše razvita jetika.

Od 86 delavcev in nameščencev, ki so v bolni prešli iz tega fonda podporo, jih je bilo 26 za jetiko, t. j. 30 odst. vseh obolelih, dočim so ostali bolovali na poškodbah in raznih drugih boleznih. Tukajšnja delavnica je bila zgrajena leta 1863 in sicer je bilo predvidevano, da bo v njej zaposlenih največ 1200 delavcev, danes pa je to število daleč preokrajano, saj je skupno v tej delavnici zaposlenih okrog 2200 delavcev in nameščencev.

Higijske razmere v delavnici nikakor niso povolne, česar pa ni kriva sedanja uprava, ki ima odobren preizkusni proračun in s temi sredstvi ne more zboljšati higijskih naprav in modernizirati delavnice. Potrebno pa bi bilo, da v te svrhe nekaj prispeva država, da se zaježi širjenje že itak hudo razvite jetike med železniškim osebjem. Železniški delavci in uslužbenci imajo sicer svoj bolniški fond, ki skrbi za obolele člane, v katerega pa država ne prispeva toliko kolikor bi bilo potrebno. Za zdravljenje tuberkuloze je treba mnogo več časa in denarja, kakor za poškodbe in ostale bolezni. Bolniški fond pa podpira bolnike samo 6 mesecev. Niti 52 tednov podpore, ki jo nudi OÜZD čisto ne zadostuje za zdravljenje jetičnih. Te pomanjkljivosti zavarovanja je skušal olajšati Podporni fond, ki je v mnogih primerih bil res edina rešitev, zlasti za družine obolelih trpinov. Vedeti pa je treba, da se mizerno stanje železničarjev tudi s takimi podpornimi akcijami ne more odpraviti, temveč bo treba železničarjem predvsem draginji primerno povisati prejemke.

VPOKOJENCE, VDOVE IN AKTIVNE ŽELEZNIČARJE,

ki so člani Nabavljalne zadruge uslužbencev državnih železnic, opozarjamo, da smo razposlali na službene edince »prijave za primer oddaje živil na nakaznice«.

Pozivamo vse naše člane, da dvignejo nemudoma te prijave pri pristojnih službenih edincih, (postajah, sekcijah, nadzornikih proge, kurilnicah), jih točno izpolnijo v tekstu in rubrikah od 1—5 in jih takoj vrnejo službenim edincem, ki bodo te prijave do 25. t. m. dostavile zadruzi. Ne pozabite navesti tudi članske številke.

Nabavljalna zadruga uslužbencev državnih železnic v Ljubljani — Maribor.

»Kulturbund« je mel v nedeljo svoj »gautag« pri Gambriinu. Zbrali so se vsi pripadniki od blizu in daleč. Na predvečer so imeli sprejem, naslednji dan pa zborovanje.

»Giganti« je vse poteklo v miru in redu.

Ogromna udeležba je bila v nedeljo jutraj pri obredih pravoslavnega Bogojavljenja.

Tudi predpražnike kradejo. V zadnjem času so v našem mestu na dnevnem redu tatvine predpražnikov, predvsem seveda gumijastih predpražnikov, ki gredo v denar, odkar je pomanjkanje gumijskega in se plačuje dobra cena za star gumijski. Konuir znanjaka kakšen tak predpražnik, stori najbolje, ako povpraša za njim v najbližji trgovini, ki se peča s prekupovanjem starega gumijskega in prav gotovo ga bo našel. Kakor se nam zatrjuje, se za tak star gumijski predpražnik dobi vsaj deset dinarjev.

Nek 10-letni deček je minulo soboto skušal na trgu izmakniti neki ženski denarnico. Hotel je pobegniti, pa so ga ujeli in ga je stražnik odvedel na policijsko stražnico.

Ljudska univerza. V ponedeljek, dne 20. t. m. bo predaval g. Karel Šumenjak o »Sugestiji in hipnozi« na osnovi dognanj medicine in psihologije.

Narodno gledališče. V torek, dne 21. jan. »Lepa Vida«. Ker odide s 1. februarjem g. Skrbnišek v Skopje, je to predzadnja predstava Kozakove lepe uspele drame »Lepa Vida«.

STUDENCI PRI MARIBORU

Kakor izgleda, se je vzlic vsem pritožbam in intervencijam na merodajnih mestih na železniške upokojence popolnoma pozabilo. Koncem meseca novembra lanskega leta smo čitali v listih o vladni uredbi z dne 23. novembra o izrednem dodatku k pokojninam državnih upokojencev. Samoumevno smo to poročilo z veseljem sprejeli, ali motili smo se, ostalo je vse pri starem. Bada prizadetih je na vrhuncu, dražinja raste, zato prosimo, da se nam vsaj svetuje kam in na koga se naj v skrajni sili obrnemo za pomoč.

Zapuščeni železniški upokojenci.

POBREŽJE PRI MARIBORU

Prvo delavsko kolesarsko društvo, podružnica Pobrežje vabi na redni občni zbor, ki se bo vršil v nedeljo, dne 26. januarja s pričetkom ob 9. uri dopoldne v gostilni Rojko Katica, na Aleksandrovi cesti na Pobrežju.

Oddajte popisovalne pote. Občinski urad poziva vse prebivalce, da oddajo najkasneje danes v ponedeljek, 20. t. m. popisovalne pote, ki se nanašajo na izstavitev nakaznic za življenjske potrebščine, v občinski pisarni.

Plaz je zasul progo Vetes-Djevdjelija in povzročil, da je iztril osebni vlak. Most čez reko Taro na cesti iz Nikšiča (Črna gora) v Zabljak je dograjen. Dolg je 350 metrov in vodi 150 metrov nad globino rečne struge. To je najvišji most v Evropi.

Plaz je zasul progo Vetes-Djevdjelija in povzročil, da je iztril osebni vlak. Most čez reko Taro na cesti iz Nikšiča (Črna gora) v Zabljak je dograjen. Dolg je 350 metrov in vodi 150 metrov nad globino rečne struge. To je najvišji most v Evropi.

POSLEDNJE VESTI

Angleško vojno poročilo: Dne 18. t. m. so angleške čete predrle prvo obrambno črto pri Tobruku. Boji trajajo. — Od Kassale so angleške motorizirane edince Prodrle že več kilometrov v Eritrejo. — Nad Sredozemskim morjem so Nemci izgubili doslej že 100 letal. — Nad Anglijo so bila sestreljena 3 nemška letala.

Angleško vojno poročilo: Dne 18. t. m. so nemška letala dvakrat napadla Malto. Sestreljenih je bilo 15 nemških letal in eno angleško Civilno prebivalstvo trpi znatno škodo.

Nemško vojno poročilo: 18. t. m. so naša letala napadla Malto. Ugotovljenih je bilo več zadelkov v polno. Uničene so tovarne in en rušilec. Izbruhnilo je več požarov, 5 angleških letal je bilo sestreljenih. Kljub slabemu vremenu so letala napadla London in Southampton, 5 nemških letal se ni vrnilo.

Grško vojno poročilo: Dne 18. t. m. je bil v Albaniji zopet ujet bataljon italijanskih vojakov, še predno je došel na fronto. Na vsej fronti manjši boji. Grške čete so kljub slabemu vremenu napredovale.

Roosevelt in njegov protikandidat Willkie. Willkie, Rooseveltov protikandidat odpušuje v sredo, dne 22. t. m. v Anglijo. Sestal se je z zunanjim ministrom Hullom in skupno z njim z Rooseveltom, kateri mu je izročil osebno pismo na Churchilla. V Washingtonu se pripravljajo svečanosti za ustoličenje Roosevelta.

Japonci so utrpeli znatne zglub pri Istanbu, kjer so jih napadle Čankajškove čete.

Čankajšek je razpustil 4. komunistično armado v južnem Kiangsiu, ker je nameraval njen poveljniki proglasiti neke vrste samostojno republiko. Jeh Ting, kakor se imenuje poveljnik, je zaprt.

Mnogo komisarifatov nad zasebnimi podjetji v Romuniji je bilo te dni ukinitih, ker so že izpolnili svojo nalogo.

Po bomba v Carigrad je odnotovalo posebno odposlanstvo tekstilnih industrijalcev dne 18. t. m. Pozajalo se bo o nakupu nadaljnjih 8000 ton bombaža.

Hrvatski dnevnik »Hrvatski dnevnik« poroča, da so bile v Sarajevu volitve v bolniški fond železničarjev. Bili sta dve listi. Hrvatski železničarji, pristajali HSS so podpirali »bela lista«, dočim so »rdečo lista« postavili zvezarji. Bela lista pa je bila razveljavljena.

Ožje sodelovanje med Zedinjenimi državami in Mehiko je gotova stvar. Mehika bo odstopila Zedinjenim državam razna oporišča na svojem ozemlju. Mehiki listi pa pišejo, da bi vsak napad na Zedinjene države združil ves ameriški kontinent v obrambi proti napadalcu.

Nov petrolejski vrelec so odkrili v Samari v Sovjetski zvezi. Novi vrelec daje v 24 urah 80 ton nafte.

IZ ČEŠKE

Razpis za delavsko pešem in roman. Osrednja Strokovna organizacija čeških delavcev v Prahi, v kateri so se združile vse prejšnje svobodne strokovne organizacije, je pravkar razpisala večje nagrade za pisatelje in pesnike, ki morajo predložiti do 15. septembra t. l. izvorno pesniško delo ali roman oz. povesti iz delavskega življenja. Razpis povdarja, da zahteva ravno današnja doba od pesnikov in romanopiscev, da se ne izogibljajo delavskega sveta. Ravno v tem svetu, v tovarnah in delavnicah in sploh v življenju delavca, je toliko dramatičnih napetosti, da bodo lahko umetniki našli globoke, pretresljive snovi za svoje spise. Nočejo sicer vplivati na svobodo umetniškega ustvarjanja, temveč le vzbuditi pri umetnikih zanimanje za usodo delavca in na ta način ohraniti pričo in sliko delavskega življenja in njegovega sveta iz današnjih dni, obenem pa povdariti ozko zvezo češkega delavstva z narodno kulturo, ki se je danes pokazala v popolni čustveni udanosti. Za roman so razpisane tri nagrade po 10.000 kron, 7000 kron in 5000 kron. V poroti, ki bo odločala, komu se naj te cene priznajo, so pisatelji Jaroslav Durych, Marija Majerova in Jan Šnobl, a v drugi poroti za pesniško skladbo ali zbirko pesmi, za katere so razpisane cene po 5000 in 3000 kron, so pesniki: Jan Čarek, Josef Hora in Jaroslav Seifert.

V praškem krematoriju je bil te dni upepeljen umrl ravnatelj najbolj razširjenega praškega dnevnika »Narodni Politika« dr. Olřich Slavik, ki je užival v češki javnosti velik ugled.

Smrt znanega pravnika. V Plznu je umrl dne 8. januarja vladni rojak, vseučiliški docent, odvetnik dr. Vladimír Mandl v 41. letu. — Dr. Mandl je bil sin bivšega plzenskega predvojnega župana in poznejšega deželnega poslanca dr. Matouša Mandla in je baje zadnji čas v češkem radiu predaval o rajhovski zakonodaji. Bil pa je tudi odličan letalec ter je spisal več strokovnih razprav o letalskem pravu v nemškem, francoskem in angleškem jeziku.

Iz Slovaške

»Völkischer Beobachter« poroča iz Bratislave, da so se vršila v vzhodnem slovaškem mestu Nitri posvetovanja med zastopniki nemške stranke in slovaške Hlinkove stranke o skupnih vprašanjih, predvsem, kako bi odstranili še zadnje žide iz gospodarstva v tem okraju.

Predsedstvo Hlinkove stranke je sklical ta teden slovaški državni predsednik dr. Tiso na nužno posvetovanje.

Volkovi tudi na Slovaškem. Iz Bratislave javljajo, da so se tudi v severo-vzhodnem delu Slovaške zadnji čas razpisali v velikem številu volkovi. Zlasti v kraju Vyšny Svidnik vdirajo vsled lakote volkovi tudi v vasi in povzročajo tamošnjim kmetom veliko škodo, ker koljejo koze, ovce in svinje. Ustaviti so morali celo prevoz lesa iz gozdov, ker ogrožajo volkovi tudi ljudi in vprežno živino. Oblasti so prepovedale pod strogo kaznijo vstop v gozdove brez orožja.

KISUCE

Dr. IVAN HALEK (prevedel dr. Jule Gabrovšek)

14) SOCIOLOŠKA RAZPRAVA ZDRAVNIKA O GORATIH KRAJIH SLOVAŠKE

Predvsem je podložnika osvobodil. Osvobodjenje podložnikov je bilo res v veliki meri zasluha kapitalizma. Ne zaradi kakšnih človekoljubnih misli in čustev gospodujočega razreda, ampak enostavno zato, ker kapitalizem ni mogel s pridom uporabljati nesvobodnih ljudi, to je takih, ki ne bi smeli razpolagati s svojim telesom in s svojo delovno silo. Kapitalizmu ni bil po godu staroveški suženj, ki je bil naravnost gospodova last, prav tako kot tudi ne njegova mrtva imovina; kapitalizmu pa ni bil po godu niti podložnik, privezan na zemljo, niti cehovski obrtnik, povezan z vajeniškimi in pomočniškimi redi. Vsi ti niso bili sami svoji. Kar je kapitalizem potreboval, to je bil svoboden prodajalec edinega blaga — ki ga je imel in ki ga je mogel nesti na trg povsod tja, kjer ga je mogoče prodati — delovne sile.

In tako je kapitalistični produkcijski način, ko je po fevdalizmu prevzel obubožane kmete, našel v njih baš tisto, česar se mu je hotelo. Našel je svobodne ljudi, svobodne po Marksovih besedah v dvojnem smislu; v tem dvojnem smislu, da niso niti spadali med produkcijska sredstva kot sužnji ali podložniki, niti niso produkcijska sredstva pripadala njim, kot je to pri poljedelcu, ki gospodari sam. Bili so to ljudje, voljni postati mezdni delavci; svobodni imetniki ničesar drugega, kot svoje delovne sile.

Kapitalizem je te osvobojene bivše podložnike uporabil kot delavce po svojih delavnih in tovarnih in po svojih veleposestvih. Preostali, ki jim je še ostalo toliko zemlje, da so kljub vsemu, potem ko so vpregli v delo svojo družino, mogli z obdelovanjem lastne

zemlje za silo riniti skozi življenje, so tekoma časa postali novi podložniki finančnega kapitala; zakaj njihova zemlja je njihova samo še po imenu, v resnici je pa že zdavnaj postala lastnina kakšne banke. Tako je za kapitalizma bilo in je po vsem svetu — na Slovaškem pa še v večji meri...

Ko sem tako odkrival kisuše vasi začetkom tega stoletja, so bile že dobobra obdelane od kapitalističnega produkcijskega načina. Ta produkcijski način je našim kmetom res dajal zaslužek. Sicer komaj toliko, da so vzdržali svojo delovno silo in da so zmogli zaploditi nove nosilce delovne sile, toda vendar vsaj toliko. Dajal jim je dela in zaslužka po žagah, gosposkih veleposestvih, po opekarnah, apnenicah, tovarnah, kamnolomih in na železnici, zlasti jih je pa gnal v živinskih vozovih, po cela krdela kot sezonske delavce v dolino, na Češko, v Nemčijo ali Avstrijo, kjer jih je pustil živeti v prav tako bednih razmerah, kot so živeli doma, toda še bolj nezdravih, zato ker so živeli vsi skupaj. Od pomladi do jeseni so spali vsi ti ljudje, možje in fantje in dekleta in žene ter otroci v skupnih kočurah gosposkih pristav in se vračali na zimo domov samo z nekaj vrečami žita in kakšnim kilogramom moke, pogosto pa tudi s trahomom in spolnimi boleznimi. In če je jeseni zanesel kateri izmed rodbinskih članov v rodni dom trahom ali sifilis, so zboleli potem vsi v bajti, od deda do vnuka, od gospodarja do najmanjšega dojenčka. — To je bila druga stran patriarhalnega življenja, ko so vsi, vsa družina, jedli iz iste skleda in spalii takorekoč na isti peči.

(Nadaljevanje prihodnjik.)

TPD in njen razglas rudarjem

Po neuspelih pogajanjih med zastopniki rudarjev in TPD v Ljubljani, dne 15. t. m. je TPD sama razglasila nove mezde rudarjem. Mi se v potankosti posameznih določb tega razglašila ne bomo spuščali, ker mislimo, da je to naloga tistih, ki so pri tem sodelovali in so skrivni, da je do tega prišlo.

Vendar smo prepričani, da se je s tem razglasom zgodila rudarjem velika krivica in to:

1. ker se jim ni priznalo poviška od 1. decembra 1940;
2. ker so predvsem nižje kategorije občutno prikrajšane pri povišku;
3. ker se plače rudarjev niso povišale za toliko odstotkov kot navaja TPD in sicer: a) ker se 4 odst. povišanje temeljnih plač s 1. majem 1939 mora smatrati kot navadna regulacija mezd vsled zboljšanja konjunktura; b) ker so rudarji v februarju 1940 dobljeni 2 odst. nabavni prispevek takoj porabili in se ta dva odstotka v plačah nikjer več ne izražata; c) ker se ni nikdar ugotovilo, ali so bile mezde rudarjev pred povišanjem eksistenčne ali ne.

Ne vemo, kako bodo rudarji ta težek udarec prenesli, toda TPD je dolžna, da storjeno krivico čimprej popravi. Če je lansko leto rudarje nagradila z nabavnim prispevkom, ga le ti zaslužijo letos še bolj.

Razgoršek Vinko za potrošnike, Puncengruber za trgovce, s. Raušer Anton za konzumente in konzum, Rošer Rudolf za potrošnike. — Tajniške in blagajniške posle preskrbovalnega urada vodi s. Knez Franc. — Občinski ubožci so dobili za Božič enomesečno podporo. Dve- ma ubožcema je bila zvišana občinska podpora od din 50 na din 100 in od din 75 na din 100. K. T. se je dovolila nabava poplatov, njenemu sinu sinu pa nabava uovih čevljev. — Sodni uradni dnevi v Črni bodo odslej raztegnjeni na ves dan. V to svrhu bo sodniku odobrena dnevica din 180, zapisnikarici pa din 100. Zato je bil sklenjen tudi naknaden kredit din 258, za kolikor je bila vsled tega prekoračena prorač. postavka za sodne dneve v znesku din 3000. — Naglič Julij, trgovski poslovođa, je bil sprejet v domovinsko zvezo. — Urši Smrečnik je bila odpisana redna trošarina din 180 in kazen din 830, ker je neizterljiva, istotako tudi Cancu Francu s Plešivca v znesku din 153. — Občina kupi zemljišče Kralj Marije in ga zamenja za zemljišče Obretana Ane in Josipa.

PREVALJE

Pomanjkanje sladkorja je tudi pri nas prav občutno. Trgovci so si sicer znali preskrbeti sladkor, toda 1. januarja so jim ga zaplenili okrog 3 vagone, z utemeljitvijo, da je Mežiška dolina prekoračila na njo odpadajočo decembersko kvoto sladkorja. Ne vemo, koliko znaša mesečna kvota sladkorja za Mežiško dolino, vemo pa, da ga rudarji, vpokojenci, državni uslužbenci in vsi, ki žive iz rok v usta, nimajo ter ga zato težko pogrešajo. Tudi v tem oziru se naj napravi red!

LAŠKO

Kaj čutijo gospodinje? Velike težave imajo naše gospodinje z nabavo moke. Trgovci pravijo, da je ni. Zakaj je kar naenkrat pošla moka, ne vemo. Vzroki za to so mnogo globlji, kot jih navajajo nekateri. Na neki seji smo slišali, da je v Celju vskladiščne 180 vagonov pšenice. Zakaj ni potem dovolj mlevskih izdelkov na trgu, tudi ne vemo. Še večji siromaki so peki. Njih kruh ima vsak teden drug okus in barvo, ker je mešanica moke vsakokrat drugačna. Pek Z. je pekarno kratkoma zaprl ter si poiskal boljše ekstenso v domači tovarni. Najtežje breme pa nosijo državni namoščenci zaradi prenikskih prejemkov, draginja pa raste iz dneva v dan.

Prodajam dobro ohranjeno

SPALNICO

iz trdega lesa za 1800 dinarjev.

Ogled dnevno od 2. do 3. ure.

Maribor, Gosposvetska 17-1 levo

Kotiček sodružic

Proračun in obračun v gospodinjstvu

Gospodinjstvo je najvažnejši delovni obrat; od tega, kako uspevajo vsi ti mali obrati, je odvisna sreča in uspeh družbe. Zato ni prav, da so vsi ti obrati večinoma brez tako potrebnega knjigovodstva, da se ves denar, ki ga je danes tako težko zaslužiti, izdaja dan za dan, teden za tednom, ne da bi si zapisovali, kako smo ga morali izdati in kam je šel. Zda ob Novem letu je najprimernejši čas, da vpelje gospodinja prav v vsakem, tudi najmanjšem in najskromnejšem gospodinjstvu knjigovodstvo. Seveda je res, da ima večina gospodinj tako malo denarja na razpolago, da se zdi vsaki kar nepotrebno, da bi si izdatke zapisovala, ko pa ima že za vsakega kovača določeno luknjico, ki jo bo moral zamašiti. In vendar imamo že za vsak mesec sproti vse lepši pregled, če si zapišemo, kam vse bomo denar vtaknili. Na ta način bomo vsaj videli, kje so najnujnejše potrebe, da ne bomo večih plačali ali nabavili nekaj, kar še vseeno ni tako nujno in bi še vseeno laže počakalo. Še bolj pa je potrebno tako knjigovodstvo, če hočemo čez nekaj mesecev ali let vedeti, kam smo dali denar ta ali oni mesec, če čitamo malo nazaj po knjigi življenja in se spominjamo teh ali onih družinskih dogodkov, ki so itak skoraj vedno povezani z denarjem, z dohodki ali izdatki.

Za domače knjigovodstvo ni treba štampiljk, tiskovin in poslovnih knjig. Kupimo si navaden zvezek za nekaj dinarjev, ki ga samj načrtamo s svinčnikom na primerne čele. Če pa zmoremo nekaj dinarjev več, si pa seveda lahko kupimo že načrtano knjigo za izdatke in dohodke. V to knjigo potem vestno zapisujemo sproti vsak dohodek in vsak, tudi najmanjši izdatek. Kmalu bo vsaka gospodinja opazila sama pri sebi blagodejni učinek tega zapisovanja in ne bo ji žal malenkostnega dela, ki ga ima s takim zapisovanjem.

V zvezi s tem pa tudi ne pozabimo ob Novem letu napraviti približen proračun. Na listek papirja si napišemo vse redne dohodke, ki jih pričakujemo, posebej pa še morebitne izredne dohodke ali postranske zaslužke, ki so kolikor toliko zagotovljeni ali vsaj verjetni. Posebej si napišemo izdatke za hrano, stanovanje, obleko, kurjavo itd. Tu moramo dobro paziti, da ne pozabimo prav nobene, tudi najmanjše redne ali izredne postavke, za katero bomo morali tekoma leta poseči v žep. Zlasti moramo upoštevati izredne izdatke v posameznih mesecih, tako spomladaj velikonočni izdatki za boljše hrano, novo obleko in čevlje, poleti vkuhanje in letovanje, jeseni šolske potrebe, drva, zimsko obleko in obuvanje, pozimi slanino in morda zaravila, novoletna darila itd.

Če si napravimo tak proračun, nam je lahko v zvezi z knjigovodstvom dragocena opera. Seveda pa moramo paziti, da posameznih postavk pod nobenim pogojem ne prekoračimo, oziroma da vsako prekoračeno postavko takoj izenačimo z drugo, katere pač ne smemo izžrtati. Proračun bo obvaroval gospodinja, da se bo tudi pri nakupu potrebnih reči omejila in se ne bo kratkovidno tolažila s tem, da ima še dovolj denarja za ta mesec, ko ji bo pa proračun povedal, da jo čakajo drug mesec razni izredni, višji izdatki, dočim bodo dohodki ostali isti. Na vsak način pa gospodinja, ki vodi pregled dohodkov in izdatkov, doživi mnogo manj razočaranj in laže obdrži svoj mali, a važni obrat v gospodarstvenem ravnatežju.

Zoper prehlad

Najboljše zdravilo zoper prehlad je lipov čaj, ki naj bo zato vedno pri hiši. Lipov čaj je izvrstno zdravilo zoper kašelj in proti za-

Delavski pravni svetovalec

Tih družabnik (Celje)

Vprašanje: Kakšni so odnosi tihega družabnika napram oblasti? Ali ga je treba prijaviti pri davčni upravi in plačati od njegovega deleža kak davek?

Odgovor: Pojem »tihega družabnika« znači ravno to, da je taka pogodba tiha, ki zadeva samo oba družabnika, ker oba skupaj predstavljata le eno podjetje, katero plačuje vse potrebne davke. Stvar tihih družabnikov med seboj pa je, da si s pogodbo razdelita vsa bremena in dohodke skupnega podjetja, tudi davke. Tihega družabnika torej ni treba prijavljati nikamor.

Pobegli vajenec (Mežiška dolina)

Vprašanje: Sin se je učil že dalj časa obrti, pa je končno ušel, ker ga je mojster vedno kľofotal in izrabljal s prekomernim delom, tudi do 13 ur dnevno. Tudi ni dal fanta nikoli zdravniško pregledati. Ali lahko zahtevam kakšno odškodnino?

Odgovor: Če je fant upravičeno zapustil mojstra, mu mora Združenje najti drugo mesto in dosedanjí mojster potrditi učni čas, ki se mu šteje pri drugem mojstru. Radi kľofat lahko fant mojstra toži zaradi žaljenja časti. Ako pa je zlostavljanje zapustilo vidne telesne posledice, bo mojster obsojen zaradi prestopka telesne poškodbe in v plačilo bolestnine. Ker fant še ni bil star 16 let, ga je smel mojster zaposlovati največ 8 ur dnevno, vso delo preko 8 ur pa mu mora plačati z minimalno mezdjo in 50 odst. poviškom, če je fant takrat s svojim delom mojstru že koristil in mu s tem nadomestil pomožno silo. Pred nastopom učnega mesta mora biti vsak vajenec zdravniško preiskán in potem prijavljen pri bolniški blagajni OUZO.

Pokojnina železničarja (Studenca)

Vprašanje: Ker nisem bil zadovoljen s po-

sluzenim pljučam, pa tudi proti zasluženim ledvicam, ki povzročajo bolečine v trebuhu in mehuru. Da pijemo lipov čaj takrat, kadar se hočemo spotiti, je pa itak vsakemu znano. Če imaš trdovraten kašelj, si pripravi sledeče preizkušeno zdravilo: Vzemi 8—10 žlic medu in ga segrej tako, da postaviš posodo z medom v vročo vodo. Dodaj 4—5 žlic glicerina, sok cele limone in vse skupaj dobro premešaj. Teга zdravila jemlji vsako uro po žlico, pa bosta kašelj in hripavost kmalu minila.

Če imaš kašelj in vročino, ki ti dela žejno, pij medeno limonado: V 5 litrov vode daj pol kg medu. Vodo segrej, a samo do 60° C, zavreti ne sme. Nato daš to medeno vodo v posodo in dodaš malo kvasa. Pusti tekočino vreti dva dni, nato jo pa nalij v steklenice, ki jih pustiš 4 do 5 dni odprte. Čez osem dni pa je ta pijača že pripravljena za pitje.

Proti ščegetanju v grlu najbolj pomaga skedica vročega mleka, v katerega damo žlico medu in ga nato počasi v požirkih pijemo. Proti angini: Žlico kisa, žlico medu in žlico bezgovega čaja zavreš in čim bolj vroče grgráš. Če potrebuješ za večkrat, skuhaj primerno več tekočine. — Zoper hripavost je pa dobro, če piješ zmes iz rumenjaka, žlice medu in žlice vinskega kisa.

Za prehlajene odrasle kuhano vino: Četrtilitra vina zavreš, dodaš 5—10 koščkov sladkorja, če imaš, pa še 3 klinčke, cimet in citronovo lupino. Kuhano vino izborna omeči prsa. Vročo pivo je prav tako izvrstno sredstvo zoper prehlad in se po njem močno potiš: Pol litra piva, 3—4 žlice sladkorja in rumenjaka močno žvrkljaš, daš na ogenj, žvrkljaš tako dolgo, da zavre in nato piješ.

Nahod preženeš hitro, ako namažeš nos znotraj in zunaj z vazelinom, nato pa v otegnjenih nekaj minutah limoninega soka. Sluznica se skrči in nos je prost. Vazelin vzamemo zato, da nas limonin sok ne peče v nosu. — Sopara od kafe zelo pomaga proti nahodu. V lonec vrle vode damo žlico zdrobljene kafe, se sklenemo nad lonec in vdihavamo soparo z zaprtimi usti. Kafa prežene najhujši nahod.

Kamelice povzročajo potenje, mirijo živce in lajšajo bolečine. Izvrstne so za grgranje in zoper vnetje v vratu.

Enotno ljudsko festo

Potrebujemo: ¼ kg koruzne moke, ¼ kg enotne moke, 10 dkg kuhanih pretlačenih krompirjev (štehtano takrat, ko je že pretlačeno), 10 dkg masti ali masla, 2 jajci, 10 dkg sladkorja, drožje iz 3 dkg kvasa, sol in potrebno mleko ali vodo.

Priprava: Koruzno moko poparimo z vrelo vodo ali še bolje, z vrelim mlekom, nato jo pa pustimo pokrito ohladiti. Iz kvasa napravimo drožje, pa pustimo vzhajati, nato dodamo etalo, dobro obdelamo testo in ga pustimo vzhajati.

Uporaba: To testo lahko porabimo na najrazličnejše načine. Iz njega lahko napravimo štruco ali pa ga spečemo kot šartelj. Lahko napravimo zvitke ali pa potico in sicer je najboljši, če vzamemo makov nadev, ker ta h koruzni moki zelo dobro sodi. Lahko napravimo tudi buhte, v katere damo marmelado ali pa sirov nadev. Sploh lahko to testo porabimo na najrazličnejše načine, za najrazličnejše kvareno pecivo. Zato si ga naj vsaka gospodinja zapomni za ves čas, dokler bomo brez bele moke. Ima še to prednost, da ostane 2 do 3 dni svež, ker ima primešan krompir, ki zabrani prehitro posušenje testa.

Peka: Vsako testo iz koruzne moke zahteva izredno vročo peč. Zato naj tudi ta koruzni kolač pečejo doma le tiste gospodinje, ki imajo dobro peč, ostale naj ga dajo raje k peku.

kojninsko odločbo, ki mi je priznala premalo službenih let, sem napravi pritožbo v Beograd. Kaj naj storim, ker se po preteku 9 mesecev nimam nikakega odgovora?

Odgovor: Iz Vaših navedb sklepamo, da ste napravili v Beograd tožbo na Državni svet. To sodišče je samo eno za vso državo in vsled tega seveda ne more tako hitro reševati. — Svetujemo Vam, da pojasnite z vlogo na Državni svet svoj težek imovinski položaj in prosite, da se tožba čimprej reši. Kaj drugega ni mogoče napraviti, ker je Državni svet najvišje sodišče za take stvari. Ako pa ste napravili pritožbo na ministrstvo, potem pač tam urgirajte.

Delavsko - kmečka hranišnica in posojilnica za Mežiško dolino r. z. z. o. j. na Prevaljah vabi na

redni letni občni zbor

ki se bo vršil v nedeljo, dne 2. februarja 1941. Začetek ob 9. uri dopoldne v prostorih Zadrugnega doma v Prevaljah, s sledečim dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Čitanje revizijskega poročila Zveze gosposarskih združenj.
3. Poročilo upravnega odbora.
4. Predložitev računskega zaključka za leto 1940.
5. Poročilo nadzornega odbora in sklepanje o odvezi upravnemu odboru.
6. Volitev upravnega in nadzornega odbora.
7. Predlogi in raznoterosti.

Ob nezadostnem številu članov se vršil pol ure pozneje istotam drugi občni zbor, ki sklepa brez ozira na število članov.

Prevalje, dne 18. januarja 1941.

Upravni odbor, Nadzorni odbor.